

**Toelichting
behorende bij het
Convenant Samenwerkingsverband tussen**

**De politie eenheid Oost-Nederland
en
Arriva Personenvervoer Nederland B.V.
en
OV Regio IJsselmond N.V.
en
Hermes Openbaar Vervoer B.V.
en
Connexxion Openbaar Vervoer N.V.
en
Keolis B.V.
en
Nederlandse Spoorwegen N.V.
en
Provincie Gelderland
en
Provincie Overijssel**

Onderwerp: Nadere toelichting convenant samenwerkingsverband

Dit document bevat achtergrondinformatie over de afspraken die zijn verwoord in het convenant samenwerkingsverband tussen politie eenheid Oost-Nederland, de provincies, regionale openbaar vervoerbedrijven en de Nederlandse Spoorwegen.

1. Veiliger openbaar vervoer is van belang voor de provincies Gelderland en Overijssel

Het openbaar vervoer heeft een belangrijke maatschappelijke en sociale functie in ons land en dus ook in de provincies Gelderland en Overijssel. Veel burgers verplaatsen zich dagelijks per trein of per bus. . Veel jongeren maken gebruik van het openbaar vervoer om hun studie te vervolgen. Ook voor het bezoeken van familie, vrienden, sportwedstrijden (zoals een voetbalwedstrijd van de ere- en eerste divisie), evenementen of stedentrips is het openbaar vervoer een prima vervoermiddel. De regio Oost-Nederland heeft dan ook baat bij een kwalitatief hoogwaardig openbaar vervoer.

Openbaar vervoer levert een bijdrage aan diverse doelen¹⁾:

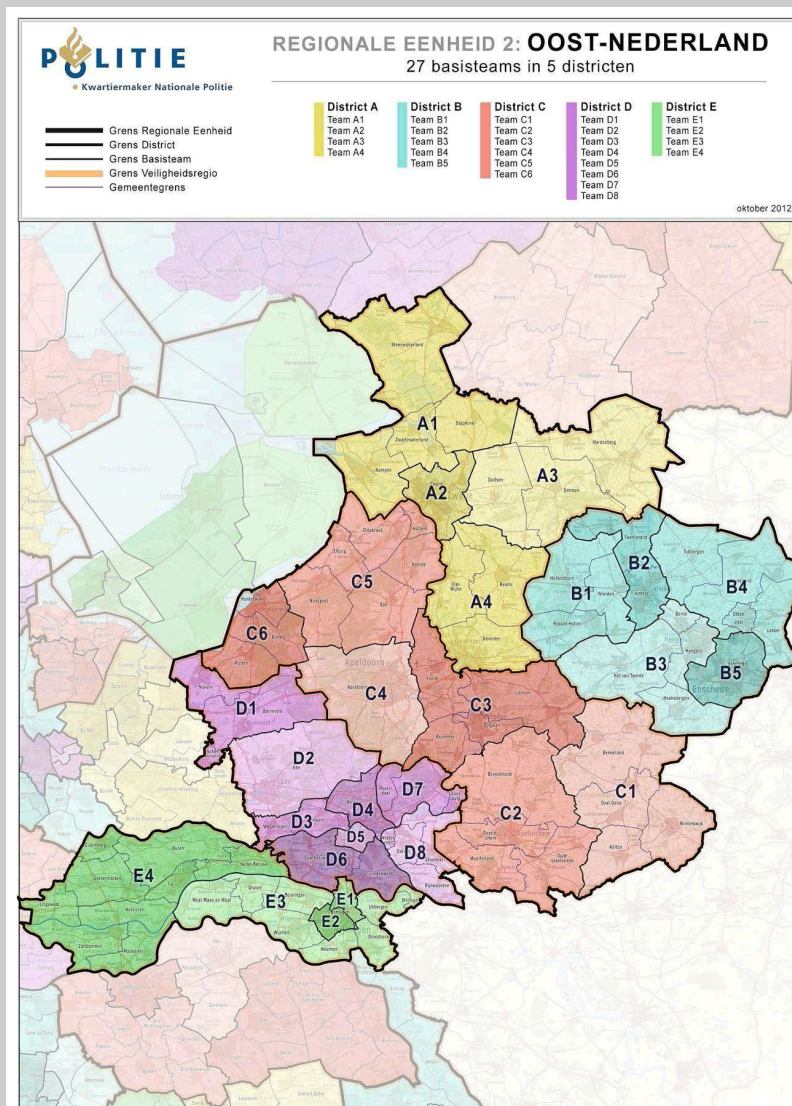
- **economische doelen:** Door goed openbaar vervoer, korte reistijden en goede bereikbaarheid, kan een concurrentiepositie worden verworven binnen een regio
- **maatschappelijke doelen:** De wens is ,dat iedereen moet kunnen deelnemen aan het sociale en maatschappelijke verkeer.
- **leefbaarheidsdoelen:** openbaar vervoer geeft minder hinder dan vervoer per auto, de leefbaarheid wordt verbeterd en het milieu ontzien.

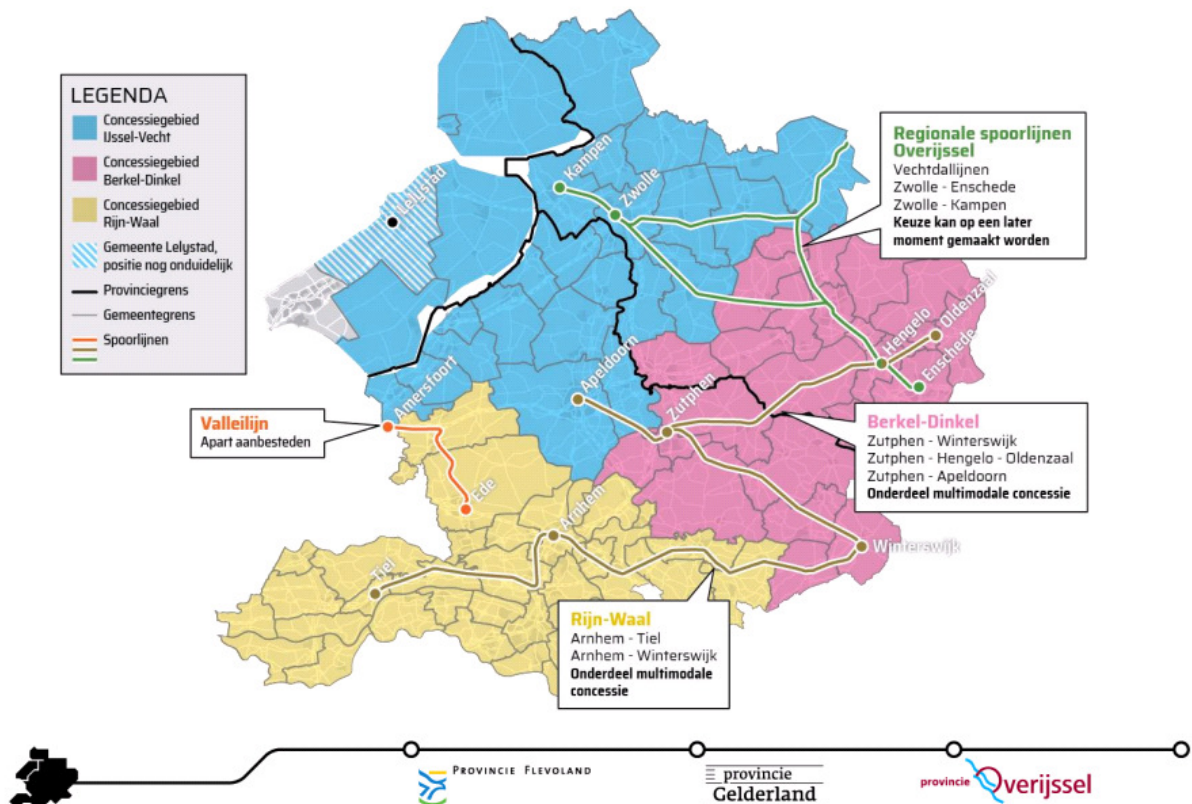
In diezelfde samenleving werkt de politie continu aan veiligheid door de rechtsorde te bewaken en toezicht te houden op naleving van de wet. De politie pakt criminaliteit aan en beschermt en helpt burgers. Bij vervelende situaties die zich in en rond het openbaar vervoer afspelen, is de politie

betrokken. Niet alleen voor reizigers, maar ook voor het personeel in het openbaar vervoer dat haar publieke taak uitoefent (Veilig Publieke Taak).

Voor de vervoersbedrijven is een veilig openbaar vervoer van belang om reizigers snel, tijdig en veilig te vervoeren naar de gewenste bestemming. Bovendien geldt dat het gevoel voor onveiligheid mensen er mogelijk van weerhoudt om te kiezen voor het openbaar vervoer of dat door incidenten vertragingen ontstaan waardoor het openbaar vervoer als minder betrouwbaar en weinig aantrekkelijk wordt gezien.

Sinds de komst van de Nationale Politie per 1 januari 2013 zijn de politiekorpsen Twente, IJsselland, Noord- en Oost Gelderland, Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid samengevoegd tot de politie eenheid Oost-Nederland. De politie eenheid Oost-Nederland bestaat uit 5 districten (overeenkomstig de voormalige regiokorpsen) die weer zijn onderverdeeld in 27 basisteams. De afspraken in het convenant hebben betrekking op het gehele gebied. Zie onderstaand figuur

Overzicht concessies OV-Oost ingaande bij nieuwe looptijd contracten (2021 - ...)

Het openbaar vervoer in Nederland is ingedeeld in concessiegebieden. Pakketten van lijnen en/of gebieden waar het openbaar vervoer exclusief aan een vervoerder wordt toegekend door een provincie (OV-autoriteit) of Gemeente voor een bepaalde tijd. Binnen het gebied van de politie eenheid Oost-Nederland zijn verschillende vervoerders actief. Zij verzorgen het openbaar vervoer in verschillende gebieden (concessies) gelegen in de provincies Gelderland en Overijssel. De concessies worden door het uitvragen van een Europese aanbesteding gegund voor een bepaalde periode.

Onlangs is besloten de huidige concessie gebieden opnieuw in te delen. Dat betekent dat vanaf 2020 de gebieden binnen de politie eenheid Oost-Nederland anders worden ingedeeld (zie bovenstaande afbeelding).

Huidige concessieverdeling openbaar vervoer in de Provincie Gelderland en Overijssel;

- Arriva verzorgt een groot deel van het regionale streekvervoer (trein- en busvervoer) in de concessie Achterhoek en Rivierenland gelegen in Gelderland. Daarnaast verzorgt zij de treinverbinding tussen Emmen en Zwolle (de zgn. Vechtdallijnen) gelegen in de provincie Overijssel.
- Keolis verzorgt een groot deel van het regionale streekvervoer (trein- en busvervoer) in de concessie Veluwe (Gelderland) en Midden-Overijssel. Daarnaast verzorgt zij de treinverbinding tussen Zutphen en Oldenzaal en het busvervoer in regio Twente (Overijssel). Tenslotte verzorgt zij in opdracht van provincie Overijssel het spoorvervoer op de spoorlijn Zwolle – Kampen en Zwolle-Enschede.
- Hermes Openbaar Vervoer B.V. verzorgt het stads- en streekvervoer in het gebied van Arnhem en Nijmegen (Gelderland) en de spoorlijn Arnhem – Doetinchem in het concessiegebied van Arnhem en Nijmegen (Gelderland).

- OV Regio IJsselmond N.V. verzorgt het openbaar busvervoer in het concessiegebied Regio IJsselmond. (Overijssel).
- Connexxion Openbaar Vervoer N.V. verzorgt het regionale treinvervoer op de spoorlijn Ede/Wageningen – Amersfoort, de zgn. Valleilijn.
- De Nederlandse Spoorwegen N.V. is verantwoordelijk voor de uitvoering van de hoofdrailnet concessie waar ook Oost Nederland onder valt.

2. Een veiliger openbaar vervoer wordt door samenwerking bereikt

Veiligheid in het openbaar vervoer is een gezamenlijke taak. Deze ligt weliswaar primair bij de vervoerder maar heeft zijn grenzen. De praktijk laat zien dat agressie, geweld en criminaliteit zich niet beperkt tot die grenzen. Zo zet een incident in de bus of trein zich gemakkelijk voort op het station of halte. Zowel de politie als de vervoerders realiseren zich dat een gezamenlijk optreden in geval van incidenten of het voorkomen ervan noodzakelijk is.

De politie wil graag open en doeltreffend samenwerken met partners om de veiligheid in ons land te verbeteren. Onder intensieve samenwerking wordt het gebruik maken van elkaars expertise verstaan. Voor de vervoerder geldt dat zij veel belang hecht aan sterke samenwerkingsverbanden met de politie om daadkrachtig op te treden tegen agressie, geweld en criminaliteit. De vervoerder wil uiteraard een veilige reis verzorgen voor reizigers, maar wil vanuit goed werkgeverschap tevens een veilige werkomgeving voor haar medewerkers. Samen optrekken en het delen van kennis is dan ook vanzelfsprekend.

Naast de vervoerders en politie zijn er andere belangrijke partijen waarmee samenwerking gewenst is om onveiligheid in het openbaar vervoer terug te dringen. Denk bijvoorbeeld aan gemeente(n), het Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio's, maar ook aan scholen en uitgaansgelegenheden. In dit licht is ook NS een belangrijke partner; niet alleen verzorgt de NS het vervoer op het hoofdrailnet, maar is zij verantwoordelijk voor het beheer van en de sociale veiligheid op de stations welke worden aangedaan door regionale vervoerders. De taken die NS heeft vanuit die verantwoordelijkheden zijn aan hen opgedragen door de Minister van V&J in het kader van de concessie voor het hoofdrailnet.

3. Behaalde resultaten bevestigen belang en voortgang van samenwerking

De samenwerking tussen de partijen was al langer een feit. Bij alle partijen ontstond op een bepaald moment de behoefte om de samenwerkingsafspraken vast te leggen in een convenant. Dit document is in november 2014 ondertekend.

De vastgelegde afspraken hebben ervoor gezorgd dat er eerste stappen zijn gezet in een meer structurele en effectieve samenwerking die de veiligheid in het openbaar vervoer naar een hoger level hebben gebracht. Na vier jaar kunnen de partijen terugkijken op een samenwerking die rust op basis van vertrouwen, kennis en het gevoel van gelijkwaardigheid.

Zo zijn er een aantal onderwerpen direct na de ondertekening in november 2014 gezamenlijk uitgewerkt en geïmplementeerd, denk aan reisverboden, gezamenlijke opleidingsmodulen, gezamenlijke acties en evenementenbegeleiding, data en gegevens delen en vaste aanspreekpunten beschikbaar stellen. Overleggen op meerdere niveaus is een feit en geeft meer structuur en richting aan de samenwerking (Strategisch- Tactisch en Operationeel).

Na 4 jaar is het tijd om het convenant te herijken en te bepalen waar het op hoofdelementen beter kan. Om deze verbetering kracht bij te zetten zal de ondertekening met partijen worden uitgebreid dit alles om de incidenten (die er altijd blijven) nog beter te bestrijden.

In de samenwerking, altijd feitelijk, helder handelend en in een open samenwerking vanuit de gedachte dat maakbare veiligheid een illusie is. Er zullen altijd incidenten blijven maar de wijze waarop hierop wordt geanticipeerd maakt dat het (gevoel van) veiligheid zeker beïnvloedbaar is.

Mede gelet op de hierboven genoemde ervaringen, is de sterke behoefte bij alle partijen om de samenwerking te continueren en waar mogelijk te verbeteren of uit te breiden. Bij het tekenen van het convenant in 2014 was de Nederlandse Spoorwegen geen partij. NS onderschrijft met het tekenen van dit convenant het belang van samenwerking op gebied van sociale veiligheid.

Daarnaast tekenen de samenwerkende provincies Gelderland en Overijssel mee. Ze spelen als opdrachtgever van het regionaal openbaar vervoer een rol als het gaat om vergroten van veiligheid onder andere via het programma van eisen in de aanbesteding van concessies.

4. Toelichting op het convenant

4.1 Aanwijzen van vaste contactfunctionarissen

- Het is zowel vanuit de politie als de vervoerder gewenst om te werken met vaste aanspreekpunten. Het voorstel is de opdrachtgevers gezamenlijk een contactpersoon te laten aanwijzen die namens en met de vervoerders, politie en gemeenten in overleg treedt om in gezamenlijkheid zorg te dragen voor een veiliger openbaar vervoer. De politie eenheid Oost-Nederland wijst een contactfunctionaris aan en per district een operationeel functionaris. De Landelijke Eenheid dienst Infra van de politie zal zo veel als mogelijk en wenselijk aansluiten bij het overleg.
- De vervoerder wijst per concessie, dan wel per organisatie (afhankelijk hoe deze functies zijn weggezet) een contactfunctionaris sociale veiligheid aan. Deze vaste aanspreekpunten kunnen elkaar snel vinden om bijvoorbeeld samen te kijken naar analyses van incidenten, de wijze waarop toezicht ingezet kan worden en hoe bij evenementen een goede samenwerking kan plaatsvinden.

De aanspreekpunten zijn in staat om vervolgacties binnen hun eigen interne organisatie weg te zetten. Dan wel zijn zij adequaat in doorverwijzen naar andere samenwerkingspartners. Tot slot zijn de aanspreekpunten in staat een bijdrage te leveren aan onderlinge verzoeken, zoals deelname aan projecten. Zo kunnen vervoerders bijvoorbeeld verzoeken mee te denken over de wijze waarop chauffeurs, machinisten en toezichthouders opgeleid kunnen worden een actieve en efficiënte bijdrage te leveren in het veiliger maken van het openbaar vervoer.

4.2 Opnemen en terugkoppelen van aangifte

- Vervoerders zijn vanuit hun werkgeversverantwoordelijkheid “verplicht” om een personeelslid tijd en ruimte te geven om aangifte te doen bij incidenten die vallen onder de A categorie (agressie en geweld). De snelheid van aangifte doen is van belang voor het onderzoek. Alle partijen dienen hier zo veel als mogelijk in bij te dragen (Eenduidige Landelijke Afspraken 2012). Openbaar vervoer personeel valt onder het begrip ‘medewerkers Veilige Publieke Taak’. Binnen het gebied van de eenheid Oost-Nederland is in samenwerking met het Openbaar Ministerie een protocol van kracht hoe te handelen bij geweld tegen medewerkers met een publieke taak. Dit protocol ligt in het verlengde van de Landelijke Eenduidige Afspraken op dit vlak.
- Wanneer eenmaal een aangifte is opgenomen, is het verplicht om binnen een redelijke tijd een terugkoppeling te ontvangen over de stand van zaken m.b.t. de aangifte. Het informeren van de aangevers en/of slachtoffers heeft positieve gevolgen voor de verwerking van het incident, maar ook voor de relatie die ervaren wordt met de politie (meer betrokkenheid). Daarnaast blijkt een terugkoppeling over de stand van zaken m.b.t. de aangifte stimulerend te werken om bij een volgend incident weer aangifte te doen. Men heeft het gevoel dat het nuttig is. Tot slot draagt het bij aan een volledig en objectief beeld van de incidenten die zich binnen het openbaar vervoer afspelen.

4.3 Uitwisselen van informatie

- Verstrekking van politie(persoons)gegevens zal geschieden aan dan wel via de BOA's van de vervoersbedrijven op grond van artikel 46 Wpg.
- Er zal tussen de partijen nader overleg plaats vinden over de verstrekking van persoonsgegevens, hierbij zal de wet- en regelgeving in acht worden genomen.
- De vervoerder heeft BOA's en toezichthouders in dienst. Het is wenselijk om deze handhavers op de juiste plaatsen en tijdstippen in te zetten omdat zij ook fungeren als extra oren en ogen in het gebied (informatie gestuurde inzet). Het delen van informatie, bijvoorbeeld over evenementen en hotspots, zal de informatiepositie van beide organisaties versterken. Zo zou de politie het op prijs stellen dat de medewerkers van vervoerders een nauwkeurige daderbeschrijving noteren, om bij te dragen aan een hogere pakkans.
- Momenteel wordt gewerkt aan het verkrijgen van een actueel geografisch inzicht van de incidenten in en rondom het openbaar vervoer met behulp van een digitaal informatiesysteem. De incidentgegevens van de politie en de vervoerders worden uitgewisseld waardoor een adequaat beeld ontstaat van de incidenten die zich voordoen.
- Deze gegevens worden opgeslagen in een data systeem .
- De contactfunctionarissen monitoren en bespreken de verkregen informatie en wisselen opvallendheden uit, denk aan patronen of trends die zichtbaar worden.
- De vervoerders maken in hun vervoersmiddelen vaak gebruik van camera's. De (live)beelden kunnen bewijsmateriaal bevatten voor de politie. De vervoerders willen vanzelfsprekend bij verzoeken van de politie hun beelden ter beschikking stellen. Uiteraard gebeurt dit onder voorwaarden van wettelijke kaders.
- De vervoerders zijn bereid te ondersteunen bij acties waar groepen burgers ingeschakeld worden (bij Burgernet/Amber Alert). Door het actief inschakelen van de meldkamer van de vervoerder kunnen in korte tijd in een afgebakend gebied veel mensen geïnformeerd worden.

1.4 Informatie gestuurde inzet en capaciteitsplanning

Gezamenlijke inzet van alle partijen tijdens acties en evenementen kent vele voordelen. Men weet elkaar te vinden en is op de hoogte van elkaars aanwezigheid. De uitstraling van de aanwezigheid van politie tijdens deze acties en evenementen werkt altijd de-escalerend. Daarnaast kan het OV personeel direct hulp inroepen van de politie op moment dat dit nodig is (denk aan een reiziger die weigert zijn ID te tonen of bij escalatie). Ook de politie ervaart deze intensieve samenwerking en afstemming als nuttig. Zij maken van dichtbij mee hoe de BOA's van de vervoerders te werk gaan en zullen op deze manier meer begrip krijgen voor elkaars werkteerrein en elkaar aanvullen en ondersteunen daar waar nodig. De zogenaamde 'bijvangst' voor de politie tijdens deze samenwerking blijkt altijd interessant. Doordat deze intensieve samenwerking van alle partners duidelijk zichtbaar is, zien reizigers en de medewerkers van de openbaarvervoer bedrijven dat veiligheid serieus genomen wordt en dat er aandacht voor is.